

Juhász Erika - Ponyi László: A közművelődés számokban

Bevezetés - A kulturális és közművelődési statisztika történeti előzményei

Az adatgyűjtés a kultúrában elsőként a könyvkiadás területén indult el még a XIX. század kezdetén, aztán a XIX. század végétől már lehet találni részletes adatokat a sajtóterjesztésről, a múzeumokról és kiállításokról is. A kultúra területeire irányuló nagyobb szabású adatgyűjtés az 1920-a évek végétől kezdődött. 1927-ben indul meg a mozikra vonatkozó adatgyűjtés, a színházakról 1928-tól, az első adatokat a kultúrházakról az 1930-as évektől lehet megtalálni. Ez utóbbit tekintjük ma már a közművelődési statisztika első megjelenési formájának. A könyvtár kivételével a rendszeres adatgyűjtések már a szocializmus időszakában, az 1950-es években indultak. Évenkénti rendszeres statisztikai adatok a könyvtárakra, múzeumokra és mozikra vonatkozóan 1949-től, a színházakra 1950-től, a művelődési házakra vonatkozóan pedig 1952-től jelentek meg a Hivatal adatbázisaiban (Bárdosi - Lakatos 2005:5-7; KSH 2020).

A statisztikai adatszolgáltatás alapjai és keretrendszere

A jelenkori statisztikai - ezen belül közművelődési - adatszolgáltatás kötelezettségét részben törvények, részben az azokat kibontó végrehajtási rendeletek, illetve az Európai Statisztikai Rendszer rendeletei határozzák meg. Mindezek egyben az adatszolgáltatás, a statisztika és a szakstatisztikák célját, alapelveit, tevékenységét és folyamatát is leírják. Olyan keretrendszert biztosítanak, amelyben lehetőségünk van az adatok gyűjtéséhez, rendszerezéséhez, elemzéséhez és bemutatásához.

A hivatalos statisztikai tevékenység fogalmát tekintve, az olyan törvényben és egyéb jogszabályokban szabályozott közfeladat, amely a hivatalos tájékoztatás, a társadalom általános tájékozottságát, valamint a tényekre alapozott döntéshozatalt támogatja statisztikai adatok nyilvánosságra hozatalával (KSH 2022). A hivatalos statisztikai tevékenység legfontosabb céljai között szerepel a tágabb és szűkebb nyilvánosság számára a statisztikai információk nyilvánosságra hozatala, valóság-hű, tárgyilagos kép bemutatása a társadalom, a gazdaság, a környezet állapotáról és annak változásairól. Az adatszolgáltatásban a kulturális, ezen belül a közművelődési terület is markánsan megjelenik. A közművelődési statisztikának is meg kell felelni azoknak az általános alapelveknek, amelyek a Statisztikai törvény fektet le. Ezek közül a szakterületen is a legfontosabbak a pártatlanság, objektivitás és a minőség iránti elkötelezettség.

[1] Az adatszolgáltatás eleget tesz a formai és tartalmi elvárásoknak, valamint a teljesség, az

átfedésmentesség és a homogenitás követelményeinek is. [2] A közművelődési statisztikai adatgyűjtés folyamatában is nagyon fontos a törekvés a megbízhatóságra és az érvényességre, amely a tudományos alapú adatgyűjtés két fontos kritériuma. A megbízhatóság olyan minőségi elvárást jelent, amelynek alapkérdése az, hogy pontosan tudjuk-e mérni azt, amit céljaink szerint mérni kívánunk. Van-e és ha van, mekkora a mérési hiba, és mennyit engedhetünk meg magunknak ezzel kapcsolatban? Az érvényesség, vagy validitás pedig azt jelenti, hogy az adatlapok segítségével mennyiben tudjuk mérni azt, amit mérni szándékozunk. Utóbbihoz pontosan meg kell határoznunk a statisztikában vizsgálni kívánt fogalmakat és olyan indikátorokat kell kiválasztanunk, amelyek az adott fogalmat megfelelően jellemzik, reprezentálják (Babbie 2003:367; Falus 2000:22-25).

Fenti alapelvekkel és elvárásokkal összefüggésben, külön jogszabály írja elő a hivatalos statisztikai szolgálat szerveinek – melynek tagja a mindenkor kulturális ügyekkel foglalkozó szakminisztérium is [3] – közvetlen adatgyűjtéseit és egyéb statisztikai célú adatátvételeit, valamint a gyűjthető adatköröket. [4] A vonatkozó jogszabály mellékleteiben részletesen szabályozza az egyes kulturális területek statisztikai adatszolgáltatásának gyakoriságát, a beérkezési határidőt, az elektronikus adatszolgáltatás megnevezését, valamint a jelentkező adatköröket.

Kinek is kötelező közművelődési statisztikát szolgáltatnia? A jogszabályok alapján adatszolgáltatónak minősül és OSAP jelentőlap kitöltésére kötelezett minden olyan szervezet, amely a Kulturális törvényben megfogalmazott közművelődési feladatokat alaptevékenységként végzi, illetve azt az alapító-létesítő dokumentuma is tartalmazza. A közösségi művelődés területét tekintve így adatszolgáltatónak tekinthető valamennyi alapfeladatként kulturális tevékenységet folytató költségvetési szerv, civil szervezet, közalapítvány, gazdasági társaság, vállalkozás, egyéni vállalkozás. Az adatszolgáltatás beérkezési határideje a tárgyévet követő év március 1-je a KultStat Kulturális Statisztikai Rendszerben. Az érvényesség szempontjából meghatározó, hogy a vonatkozó jogszabály VI. számú melléklete pontosan megnevezi, hogy az egyes kulturális területeknek milyen adatokat szükséges szolgáltatnia. Ugyanitt olvashatóak a kötelező közművelődési adatszolgáltatás adatkörei is. [5] A megbízhatóság szempontjából pedig fontos, hogy ha évenként ismételt mérjük a nevezett adatköröket, akkor a vizsgált évek vonatkozásában azonos dimenziókban összehasonlítható eredményeket kaphassuk. Összességében tehát ilyen keretrendszerben, ilyen elvi, jogszabályi és kutatómódszertani szempontok és előírások alapján kapunk olyan idősoros adatokat a közművelődés területén, amelyeket érvényesnek és megbízhatónak fogadunk el.

Megemlíthetjük még, hogy a Kulturális törvény alapján a mindenkor kulturális feladatokért felelős miniszter, közművelődési ágazati irányító hatáskörében meghatározza a közművelődési statisztikai adatszolgáltatás tartalmát és rendjét. [6] A hatályos jogszabályi keretek közé tartozik továbbá, ugyancsak a statisztikai adatszolgáltatással összefüggésben, hogy a területi és fővárosi közművelődési szakmai szolgáltatások körében jelentkezik a közművelődési információs szolgáltatás nyújtása, tematikus adatbázisok létrehozása és működtetése, részvétel az országos információs adatbázis működtetésében és a közművelődési statisztikai adatgyűjtésben.

Fontos megjegyezni, hogy az Európai Unió tagjaként Magyarországnak a hivatalos statisztikai tevékenységet az Európai Statisztikai Rendszer működésével összhangban kell ellátni, amelynek során a Hivatalos Statisztikai Szolgálat tagjainak mindenkor meg kell felelniük az Európai Statisztika Gyakorlati Kódexében meghatározott elveknek is. [7]

A statisztika szerepe és jelentősége a közösségi művelődésben

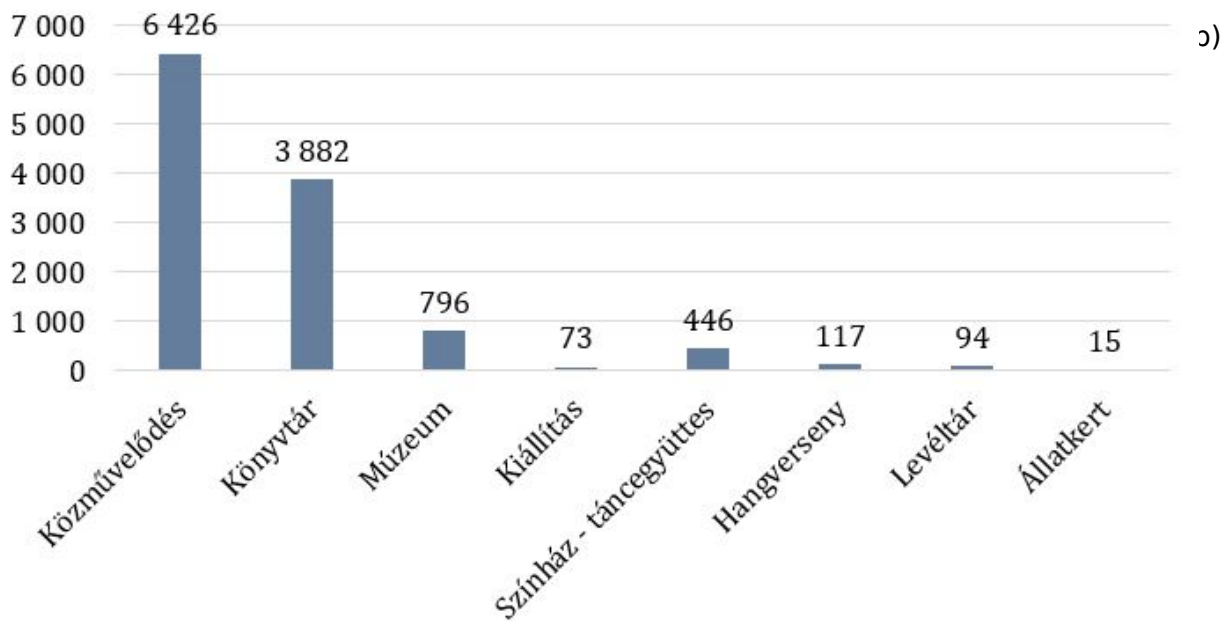
Fentiek alapján is láthatjuk, hogy törvények és az azokat végrehajtó rendeletek írják elő a kulturális, közművelődési statisztika benyújtásának kötelezettségét, de az elsődleges célunk kifejezetten szakmafejlesztési cél, ami miatt statisztikákat készítünk. Helyben fel tudjuk használni ezeket az adatokat arra, hogy áttekintsük vele a munkánkat, és azt, hogy milyen eredményeket értünk el az előző évben. Ezeket az eredményeket, az ezekből készített táblázatokat, ábrákat építjük be a szakmai beszámolóba, pályázatokba vagy különböző prezentációba. Például mikor vendégek érkeznek, az intézményünkbe, színterünkbe szakmai gyakorlatos hallgatók, más intézmények, településeknek érdeklődő munkatársai, vagy akár a képviselő-testületnek szeretnénk bemutatni a munkánkat. A helyi tervezési folyamatokban is nagyon fontos, hogy ne csak egy-egy évre, hanem a következő évek, illetve a közép-, és hosszútávú stratégiai tervezési gondolkodásában is megjelenjenek ezek az adatok, információk (például a munkaterv, szolgáltatási terv, költségvetési terv elkészítésében).

Általában véve azonban fontos tudnunk azt, hogy a közművelődési statisztikát és az egész kulturális ágazati statisztikát a szakminisztérium is folyamatosan felhasználja döntéshozó folyamatokhoz, jogszabályok módosításához, új pályázati kihívásokhoz, egyéb forrásigények elbírálásához, vagy új szakmafejlesztési folyamatok meghatározásához. Éppen ezért a statisztika rendkívül fontos mutatószám, a munkánk eredményességét jól mutatja és a jövőbeli tervezéseket is elősegíti.

A statisztikai adatgyűjtési folyamat a tanulmány írásának időszakában már lezárult, ezt a szakemberek többsége úgy érezte, hogy már márciusra legkésőbb leadják a statisztikai adataikat, májusban még esetleg kiegészítik pénzügyi adatokkal és utána nekik nincs már vele feladatuk. Ezt követően azonban még számos ellenőrzési körben zajlik a munka: a különböző, úgynevezett feldolgozó központok foglalkoznak innentől az adatokkal. A közművelődés területén a feldolgozó központ budapesti szinten, a Budapesti Művelődési Központ, országos szinten pedig a Nemzeti Művelődési Intézet és annak Vármegyei Igazgatóságai. Az itt dolgozó kollégák nézik át az adatokat, hogyha az korrekciót igényel, akkor felhívják az érintett településeket, és aztán a végleges adatokat továbbítják a Központi Statisztikai Hivatal felé. A Központi Statisztikai Hivatal ezt követően még mindig végez egy adattisztítást és mikor ez is elkészül, akkor jelenik meg, szeptember végén általában, a kulturális statisztikák végleges adatbázisa az online felületeken. Az őszi szakmai értekezleteken ezért időszerű erről a témáról beszélni, hogy mit is mutatnak az előző évi statisztikai adatok, ami azért is fontos, mert ilyenkor már elkezdjük a jövő évi munkatervünket, szolgáltatási tervünket készíteni.

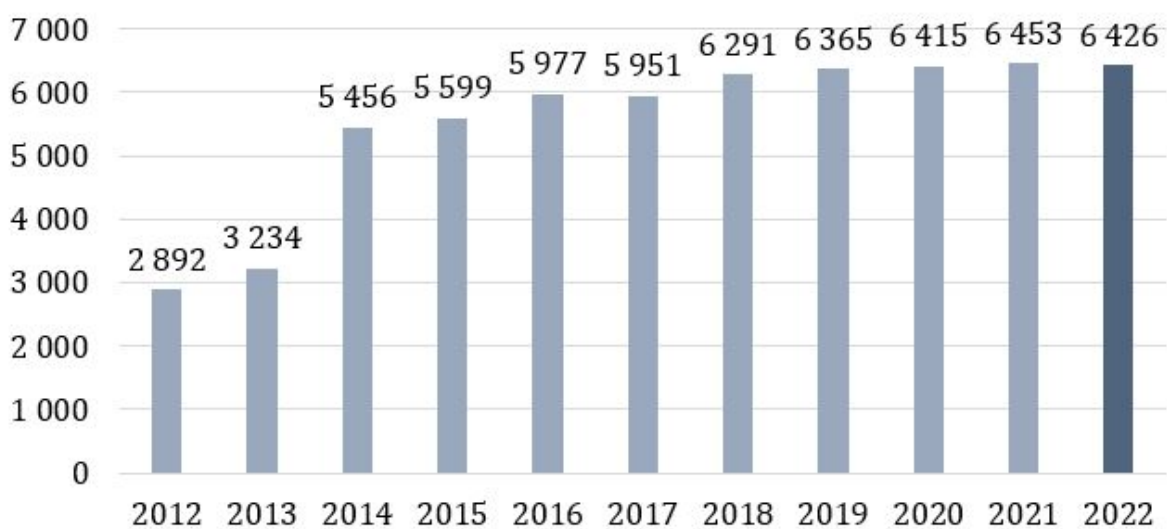
A közművelődési statisztika 2022-es adatai és korábbi idősoros adatai

Nézzük meg, mit is mutatnak a 2022-es adatok! Évről-évre folyamatosan figyeljük azt, hogy mennyire sikerült a pandémiás helyzet előtti adatokhoz visszatérnünk, mennyire eredményes a munkánk, mennyire tudtuk a közösségeinket visszacsábítani, a rendezvényeinket újra megtölteni közösségekkel, közönséggel.

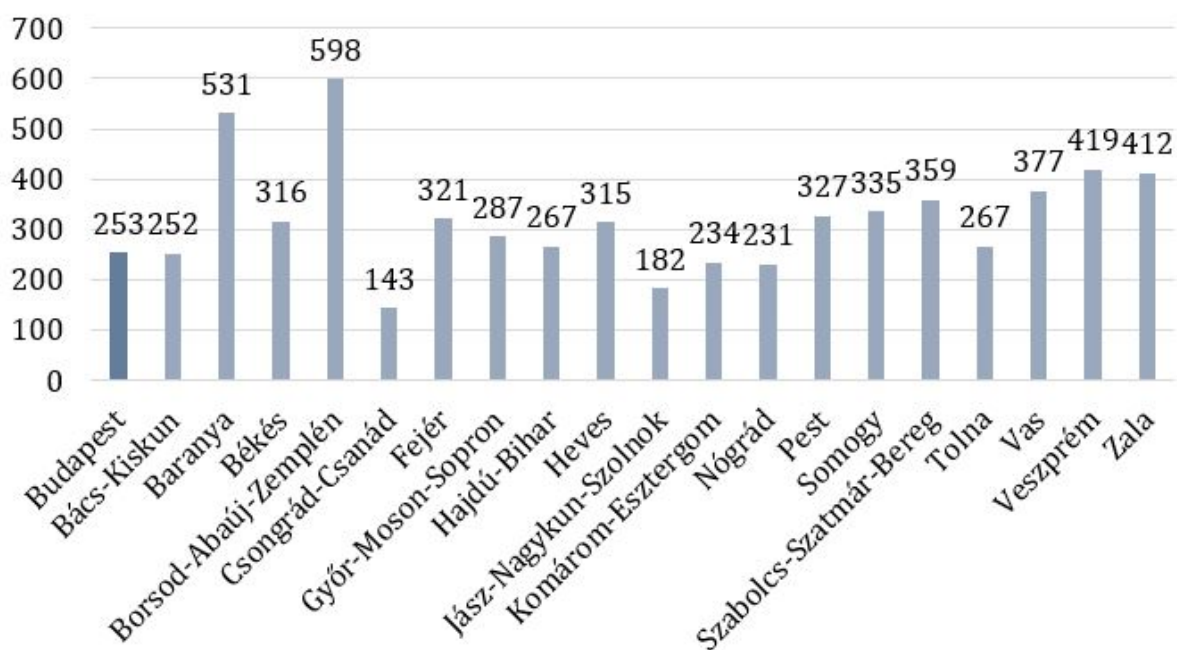
A teljes kulturális ágazatot tekintve azt láthatjuk, hogy összességében körülbelül 12.000 adatszolgáltatóról beszélünk a kulturális ágazatban, aminek több, mint fele közművelődési adatszolgáltató. A közművelődési statisztikai gyűjtés és feldolgozás az egyik legnagyobb feladat az ország kulturális ágazataiban. A második legtöbb a könyvtár, majd a múzeumi terület, ezt a színház és táncgyűtteseknek az ágazata, és utána kisebb számban bár, de nagyon fontos, a hangverseny, levéltár, kiállítás és állatkerti területek adatgyűjtése is. (1. ábra)

2. ábra Adatszolgáltatók száma 2012-2022 (db)

Az adatszolgáltatók a közművelődés területén gyakorlatilag 100%-os lefedettséget mutatnak. Ezen

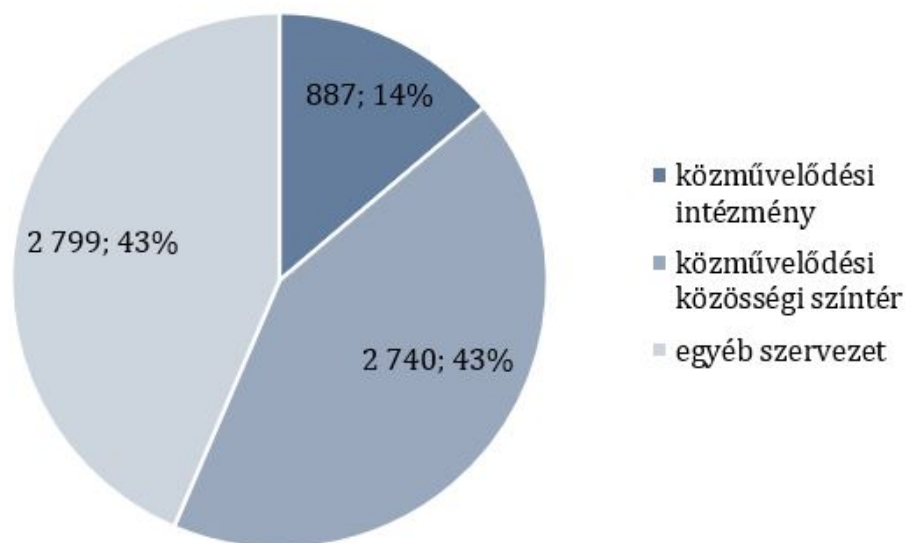
azt értjük, hogy minden magyarországi település küld be közművelődési statisztikát. Ez segíti azt, hogy egy minél teljesebb képet kapjunk, még akkor is, ha mindenki tisztában van vele, hogy a statisztikákban azért van egy pár százalékos, lehetőség szerint 10% alatti hibaszázalék. A statisztikai adatszolgáltatók száma akkor emelkedett meg jelentősen, amikor 2013-2014-gyel kezdődően a Nemzeti Művelődési Intézet felállított egy országos feldolgozó központot és különböző kiemelt programokhoz, mintaprogramokhoz társították a statisztika beküldésének a kötelezettségét. Amikor azt mondjuk, hogy 2013-ról 2014-re szinte megduplázódott a közművelődési szervezetek száma, az azért sajnos nem azt jelenti, hogy hirtelen ennyi új szervezet jelentkezett, hanem azt jelenti, hogy egyre komolyabban vették a partnerek a közművelődési statisztika szolgáltatását és ebben, mint minden ágazatban, így a közművelődésben is, nem csak a közművelődési intézmények, színterek, hanem a közművelődési tematikájú civil szervezetek is szolgáltatnak adatokat. (2. ábra)

Az adatszolgáltatók vármegyei eloszlása a településszerkezettel arányos, a nagyobb településszámú megyékben sokkal több adatszolgáltató van, így értelemszerűen kimagaslik az adatszolgáltatók-száma Borsod-Abaúj-Zemplén vagy Baranya vármegyében és hasonlóan magas például Veszprém vagy Vas vármegyében is. Az idősoros adatok alapján évről évre hasonlóak a vármegyei arányszámok, amiből azt a következtetést vontuk le, hogy ezzel teljes mértékben elértük a közművelődési adatszolgáltatókat. (3. ábra)

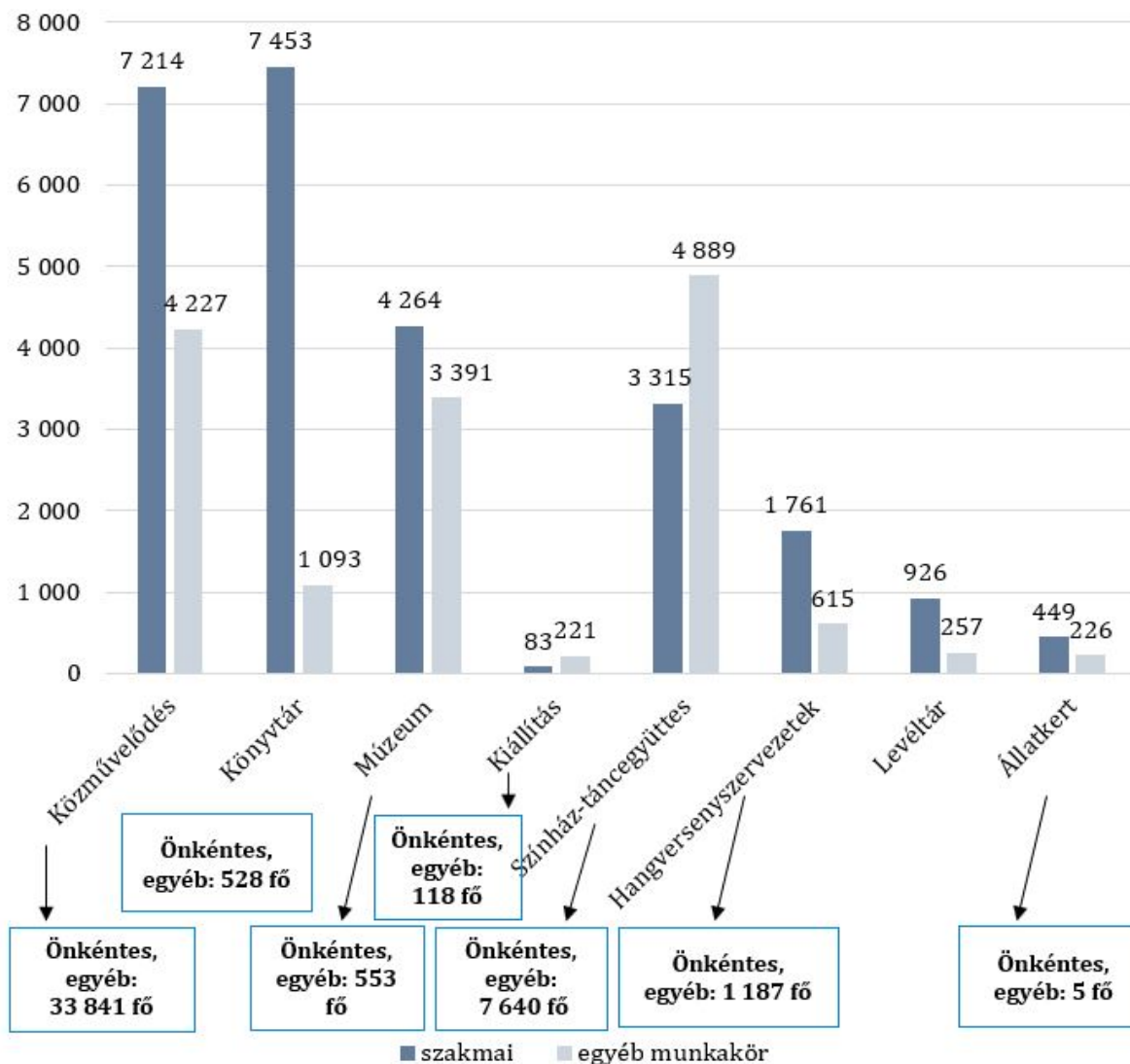
A közművelődés szereplői

4. ábra: Közművelődési adatszolgáltatók típus szerinti száma és aránya 2022 (db; %)
(összesen: 6 426 db)

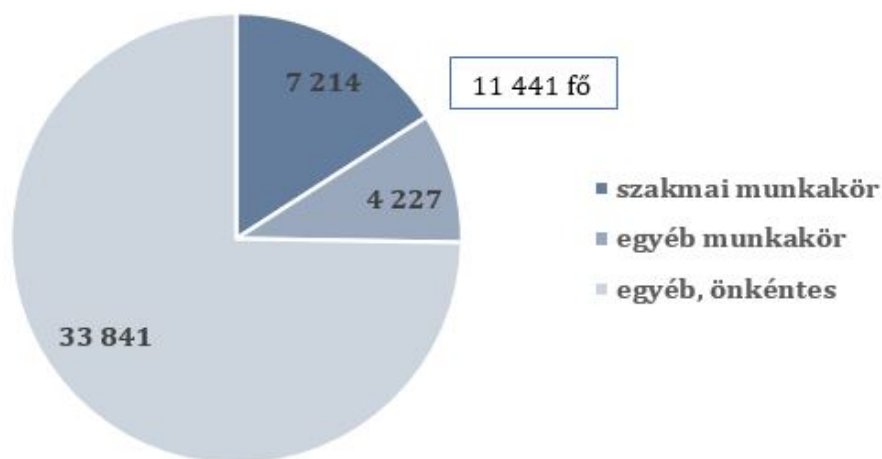
A számok mögött a beküldőknek a 14%-a, 887 közvetlen intézményként töltötte ki a kérdőívet 2022-ben, 44%-uk, 2740 pedig közösségi szintérként. A közvetlen intézményekben azonban viszonylag magas arányú az egyéb szervezetek köre, amelyek elsődlegesen közvetlen célú vagy közvetlen is végző civil szervezetek. Ezekben a szervezetekben jelentős számban dolgoznak szakmai munkatársak, egyéb támogató munkakörben dolgozó munkatársak és önkéntesek is. (4. ábra)

5. ábra: Munkatársak száma az egyes kulturális ágazatokban 2022 (fő)
(összes szakmai munkatárs: 25 465 fő)
(összes egyéb munkakört betöltő munkatárs: 14 918 fő)
(munkatársak száma mindösszesen: 83 895 fő)

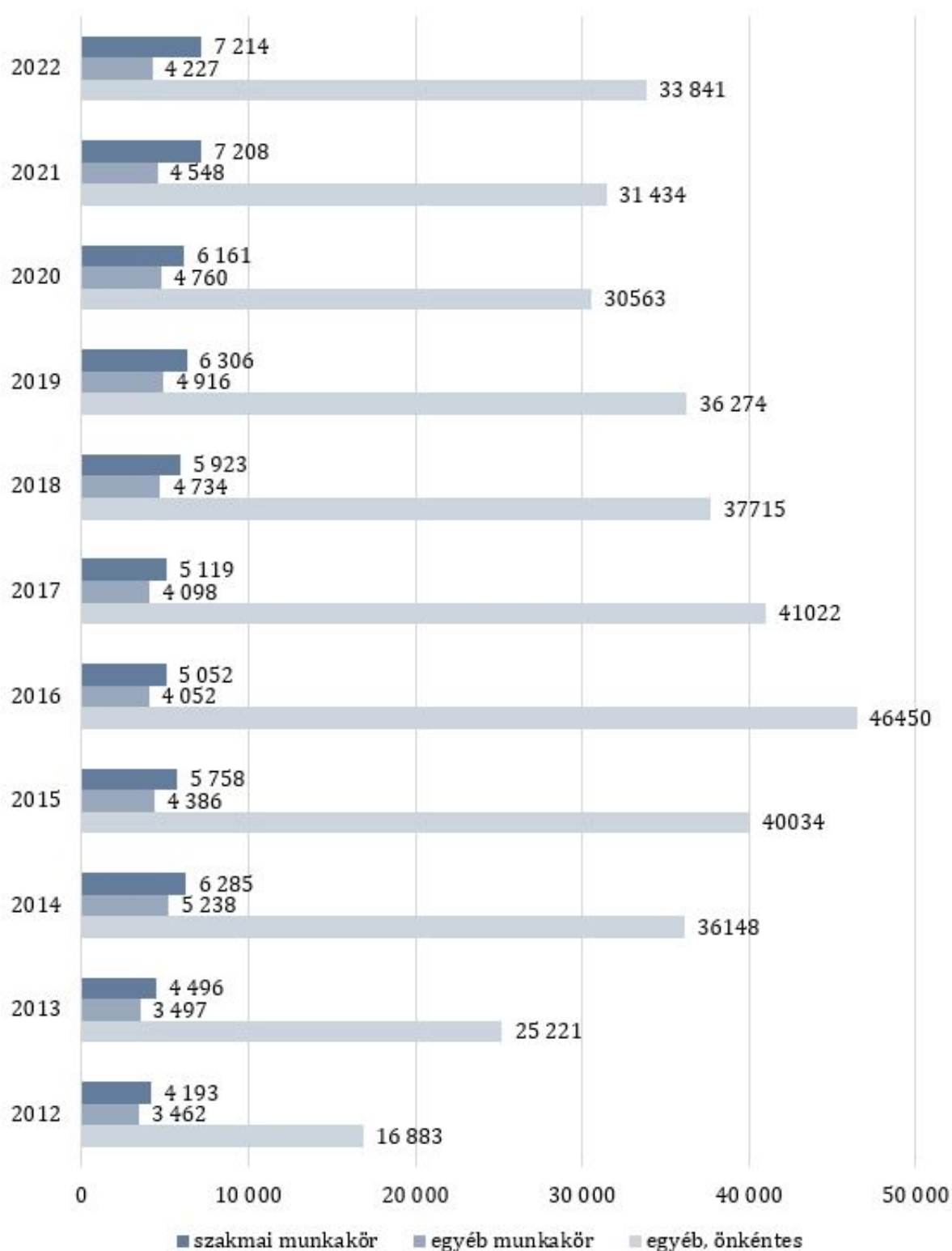
A fenti ábra alapján a teljes kulturális ágazatban összesen 84 000 ember segítette a kulturális szolgáltatások megvalósulását, ebből 25 000 munkatárs szakmai munkakörben dolgozott, közel 15 000 munkatárs egyéb szakmai munkakörökben (például a kommunikáció, marketing, pénzügy, technikai munkatársak különböző területei tartoznak ide), és valamivel több, mint 40 000-en önkéntesként segítették a kulturális szektor működését. Gyakorlatilag az önkéntesség megszokott és nélkülözhetetlen része a kulturális ágazatban a szakmai támogatásnak. Láthatjuk, ha megnézzük az egyes ágazatokat, hogy ez a közművelődésben a legerősebb. Bár a közművelődésben dolgozott a legtöbb munkatárs, hogyha a szakmai és egyéb munkaköröket nézzük, itt a legmagasabb az önkéntesek száma is. A közel 41 000 önkéntesből 33 800 fő a közművelődést segítette, a második legnagyobb kulturális önkéntességi támogatást a színházak, táncgyűttesek területe kapja. (5. ábra)

6. ábra: Közművelődési munkatársak száma 2022 (fő)
(összesen: 45 282 fő)

A továbbiakban kifejezetten a közművelődési adatokra fogunk koncentrálni. A közművelődés területén összesen 45 282 fő végzett közművelődést segítő munkát, ebből 7 214-en szakmai munkakörben, 4 227-en pedig egyéb, elsődlegesen nem szakmai munkakörben, tehát a foglalkoztatott, főállású munkatársak száma 11 440 fő. Az ő munkájukat segítette körülbelül 33 800 önkéntes. Úgy gondoljuk, hogy ezeknek az önkénteseknek a hasznos és sokrétű munkája felbecsülhetetlen értéket jelent a közművelődési szektorban, hiszen egy kiállításnak az őrzését ugyanúgy tudják vállalni, mint a rendezvényeinknek, fesztiváljainknak a működtetését, napi szintű megvalósítását. Az önkéntesek a közösségeink vezetésében is jelentős szerepet tölthetnek és töltenek is be szakkörvezetőként, foglalkozásvezetőként. (6. ábra)

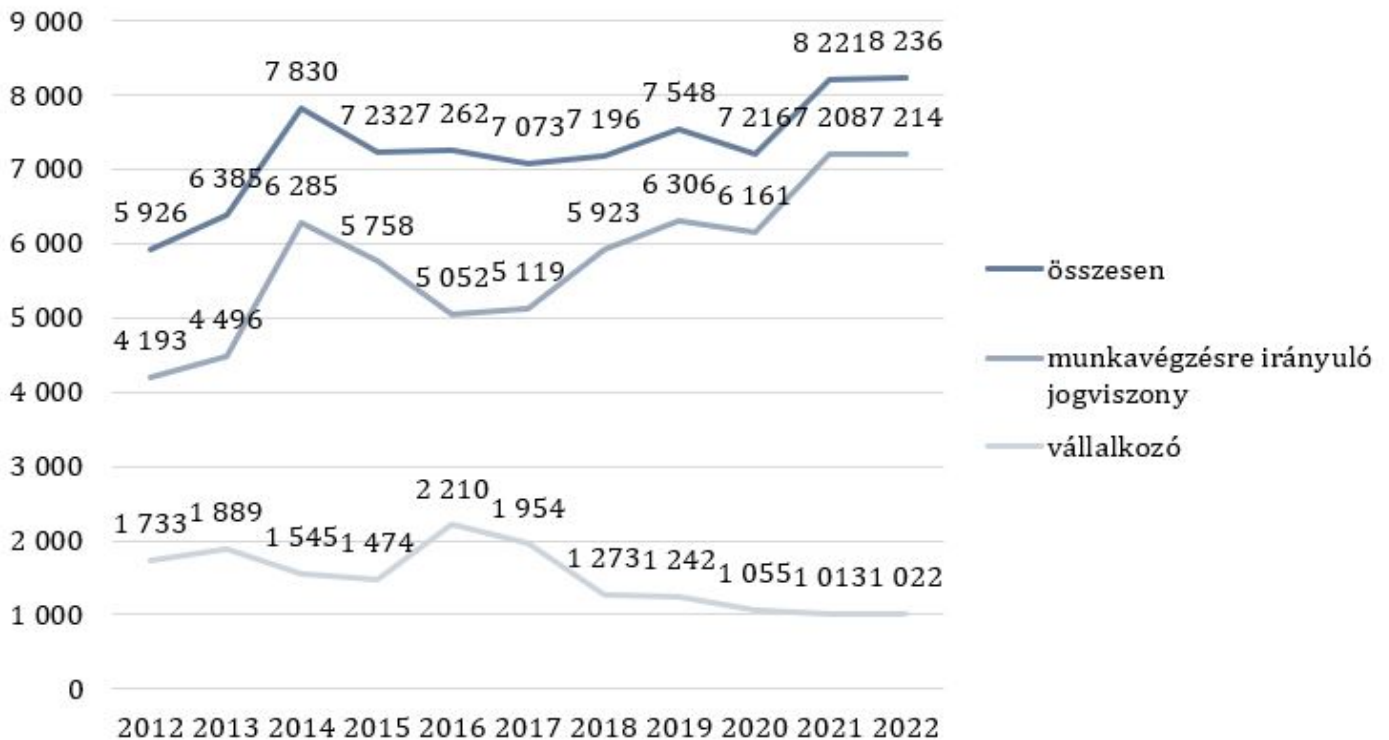
7. ábra: Közművelődési munkatársak száma 2012-2022 (fő)

Amennyiben a munkatársak számát (azaz a szakmai és egyéb munkaköröket) vizsgáljuk akkor azt láthatjuk, hogy az részben évről évre emelkedik, részben az elmúlt 7 évben látjuk ebben a stabilizálódást is. Emellett az önkéntesek száma az, ami nagyobb mozgásokat mutat. Voltak olyan évek (látható a 2016-2017-es éveknél például), ahol sokkal magasabb volt az önkéntesek számaránya, legalábbis a statisztikáink szerint. Az önkéntesek munkavégzésével kapcsolatban az önkéntességről szóló 2005. évi törvényben előírás van ennek a dokumentálására is, a statisztikákban azonban arra még nem kérdezzük rá, hogy ezek közül az önkéntesek közül vajon hányan vannak, akik valóban önkéntes szerződéssel, dokumentáltan dolgoznak a

közművelődésben. [8] Úgy gondoljuk azonban, hogy ennél sokkal fontosabb a tényleges jelenlétük. (7. ábra)

8. ábra: Közművelődési munkatársak száma szakmai munkakörben 2012-2022 (fő)

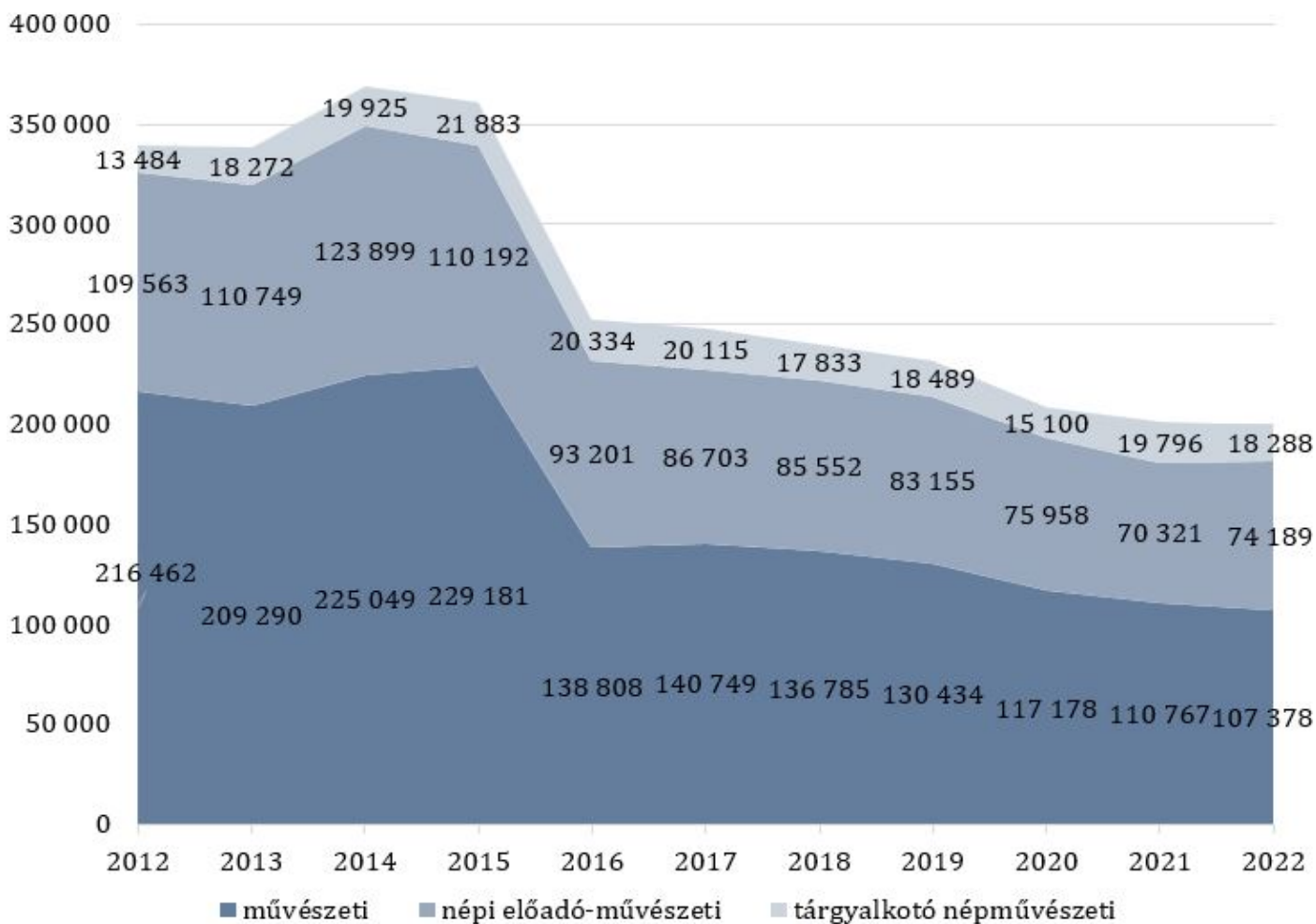
A munkatársak számának növekedését mutatja egy kicsit plasztikusabban a fenti ábra, ahol már látható, hogy a munkavégzésre irányuló, jogviszonyban dolgozók száma évről évre folyamatosan emelkedett. Az a célunk, hogy ezt stabilizálni tudjuk, az ideális működéshez valahol a 7 500 – 8 000 munkavégzésre irányuló jogviszonyban dolgozó létszám lenne szükséges a jelenlegi intézményrendszerhez kötődően. (8. ábra)

A közművelődés tevékenységrendszere

A következő ábrák alapján láthatjuk, hogy sokféle változatos szakmai tevékenységet látnak el a közművelődési munkatársak. A továbbiakban ezekből választunk ki néhányat, amikkel szeretnénk szemléltetni azt, hogy vannak olyan tevékenységek, amelyek dinamikus fejlődést mutatnak az évek során, és a pandémia is csak kisebb arányban törte meg ezeket. Vannak azonban olyan területek, ahol van feladatunk, mert az igénybevevők számaránya sajnos fokozatosan csökkenést mutat.

9. ábra: Rendszeres művelődési formák

Művelődő közösségek - tagok éves átlagos létszáma 2012-2022 (fő)

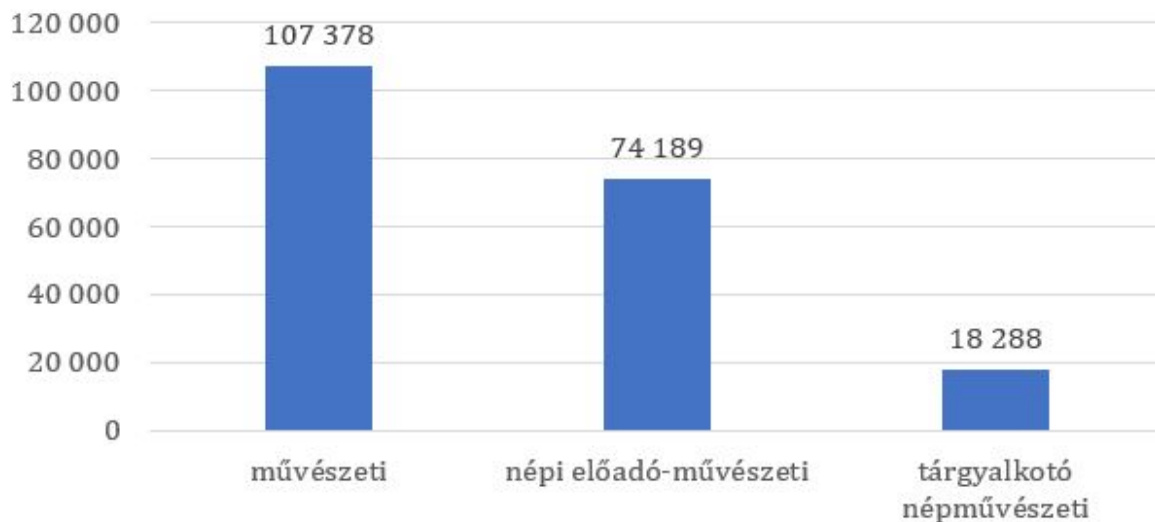

Rögtön az első, legfontosabb területünk a művelődő közösségek köre. A művelődő közösségek működtetése, keretfeltételeinek biztosítása, támogatásuk, szakmai forrásteremtés és egyéb szempontból a közművelődés elsődleges alapszolgáltatása. Fontos végig gondolnunk ezt az ábrát, amit fentebb láthatunk. Azt láthatjuk, hogy akár művészeti, népi előadó-művészeti és tárgyalkotó népművészeti területeken sajnos csökkenés figyelhető meg a művelődő közösségek taglétszámában. Évről évre csökkennek ezek a létszámadatok, és látható a fenti ábrán az is, hogy ez elsődlegesen nem a pandémiának köszönhető, gyakorlatilag 2015-öt követően egyre kisebb arányban tudjuk bevonni rendszeres művelődő közösségekbe a helyi lakosságot. (9. ábra)

10. ábra: Rendszeres művelődési formák

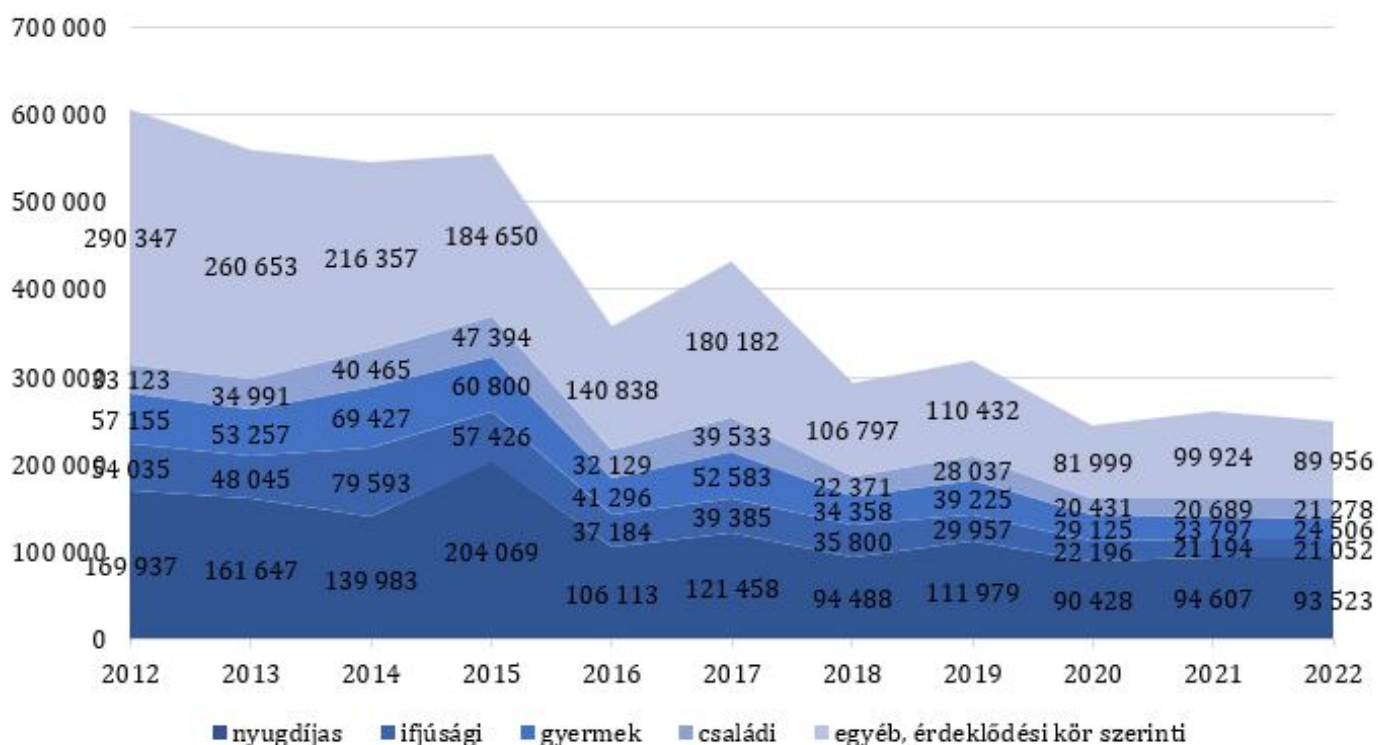
Művelődő közösségek - tagok éves átlagos létszáma 2022 (fő)

(összesen: 199 855 fő)

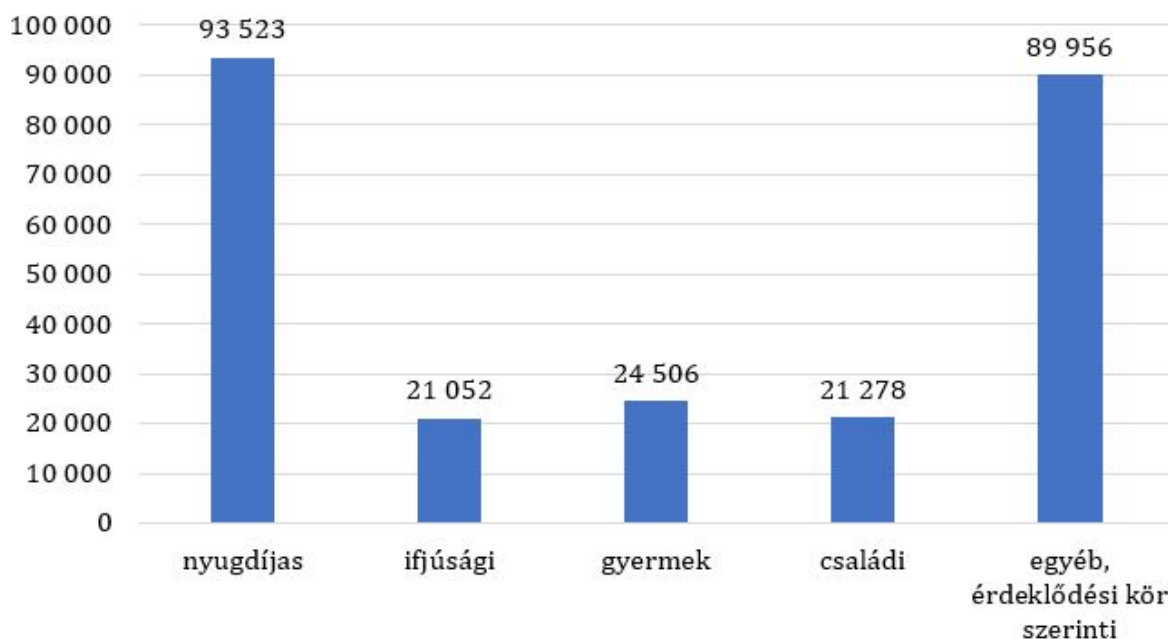
Ez egy fontos kihívás és feladat elé állítja a teljes közművelődési szakmát, még akkor is, hogyha összességében azt látjuk, hogy közel 200 000 fő valamilyen művelődő közösségnek a tagja, ebben legnagyobb arányban művészeti közösségek találhatóak, énekkarok, néptáncsoportok, népzenei csoportok. Kisebb arányban, de még jelentősek a népi előadó-művészeti csoportok, és legkisebb arányban tárgyalkotó népművészeti csoportok vannak. Az egyik meghatározó feladata a közművelődésnek, hogy hogyan tudjuk ezeket a közösségi formákat úgy megújítani, hogy megtartsuk ennek az eredeti értékrendszerét, hagyományát és mégis vonzóvá tegyük őket a közösségek számára. (10. ábra)

11. ábra: Rendszeres művelődési formák
Klubok, körök, szakkörök – tagok éves átlagos létszáma 2012-2022 (fő)

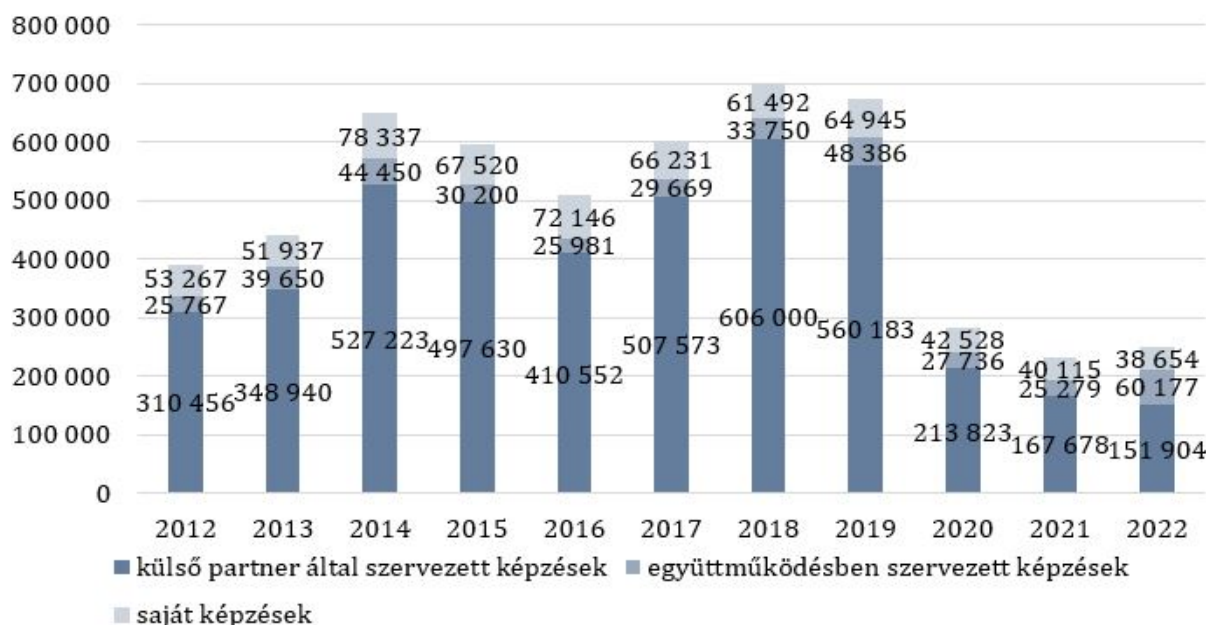
Mindezekkel párhuzamosan nézhetjük a művészeti, népművészeti tevékenységen kívüli egyéb közösségeink számát is, amiben szintén csökkenés figyelhető meg. A pandémiás időszak hozott egy erőteljesebb visszaesést ebben az esetben is, de itt is azt láthatjuk, hogy gyakorlatilag nem a pandémiás időszakhoz köthető a kluboknak, köröknek, szakköröknek a létszámcsökkenése és bár ezt a tendenciát már próbáljuk a pandémia óta visszafordítani, de mégiscsak lassan haladunk. (11. ábra)

12. ábra: Rendszeres művelődési formák
Klubok, körök, szakkörök – tagok éves átlagos létszáma 2022 (fő)
(összesen: 250 315 fő)

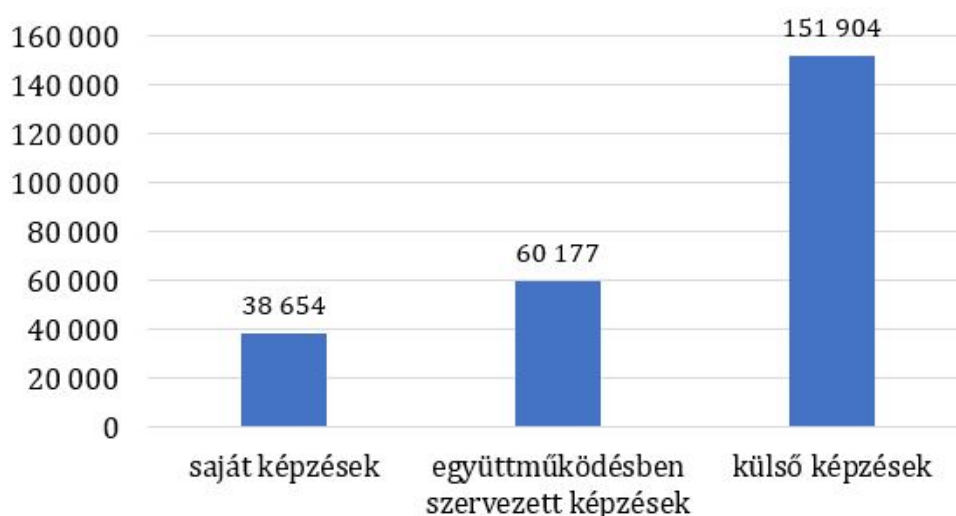
Összességben a rendszeres művelődési formákban körülbelül 250 000 fő vesz részt a statisztikai adatok szerint, közülük a legnagyobb arányban a nyugdíjasok, amit kiemelten fontosnak is tartunk, elvégre a nyugdíjasok az a korcsoport, akik számára nincsen más olyan intézményrendszer, amik a napi szintű, rendszeres tevékenységükkel, oktatásukkal, kultúrájukkal, hasznos szabadidő eltöltésükkel foglalkoznának. Ők már nem járnak nagy arányban oktatási intézményekbe, nagy számban már nem dolgoznak, a munkaerőpiacon kívüli, inaktív rétegről beszélünk, tehát nagyon fontos, hogy őket be tudjuk vonni közösségi tevékenységekbe. A nyugdíjasok mellett ott vannak az ifjúsági, gyermek és családi közösségek is, és vannak vegyes célcsoportok az egyes klubokban, körökben. Örömmel tapasztaljuk azt, hogy megjelenik minden közművelődési intézményben olyan klub, kör, közösség, amely életkortól függetlenül kicsiktől a nagyokig egyaránt összefogja az érdeklődőket. (12. ábra)

13. ábra: Képzésben résztvevők számának alakulása 2012-2022 (fő)

Meghatározó tevékenysége a közművelődésnek az ismeretterjesztés. Az ismeretterjesztés, egész életen át tartó tanulás tevékenységeit többféle szolgáltatással segítjük. Az egyik klasszikusan a képzések köre. A kifejezetten akkreditált, engedélyezett felnőttképzési és szakképzési törvénynek megfelelő képzések kevésbé jelentik a közművelődési intézmények profiljait, itt elsősorban a nagyobb intézmények azok, amelyek ebben részt vesznek. Láthatjuk, hogy itt is egy jelentős visszaesést figyelhetünk meg, egy emelkedő időszak, hullám után, a pandémiás időszakban visszaesett gyakorlatilag majdnem a felére a képzésekben résztvevők számaránya, amit a téli bezárások, a rezsiváltságához kötődő nyitvatartási idő szűkülése is nehezített. (13. ábra)

14. ábra: Képzésben résztvevők száma 2022 (fő)
(összesen: 250 735 fő)

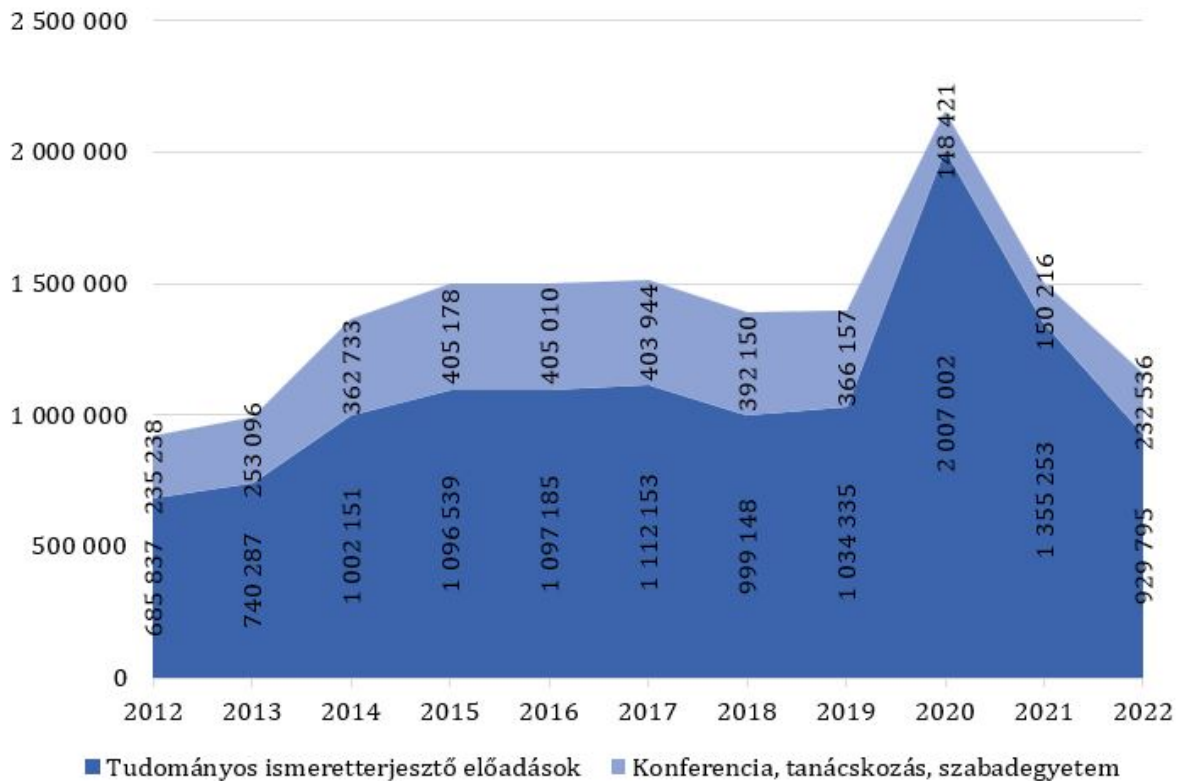

2022-ben összesen 250 000 vettek részt valamilyen képzésben a közművelődés kereteiben, és ezek között legnagyobb arányban a külső képzések voltak, ahol tehát a közművelődés helyszínét

biztosít ezekhez a képzésekhez. Kisebb arányban együttműködésben szervezett vagy saját képzésekről is beszélhetünk. (14. ábra)

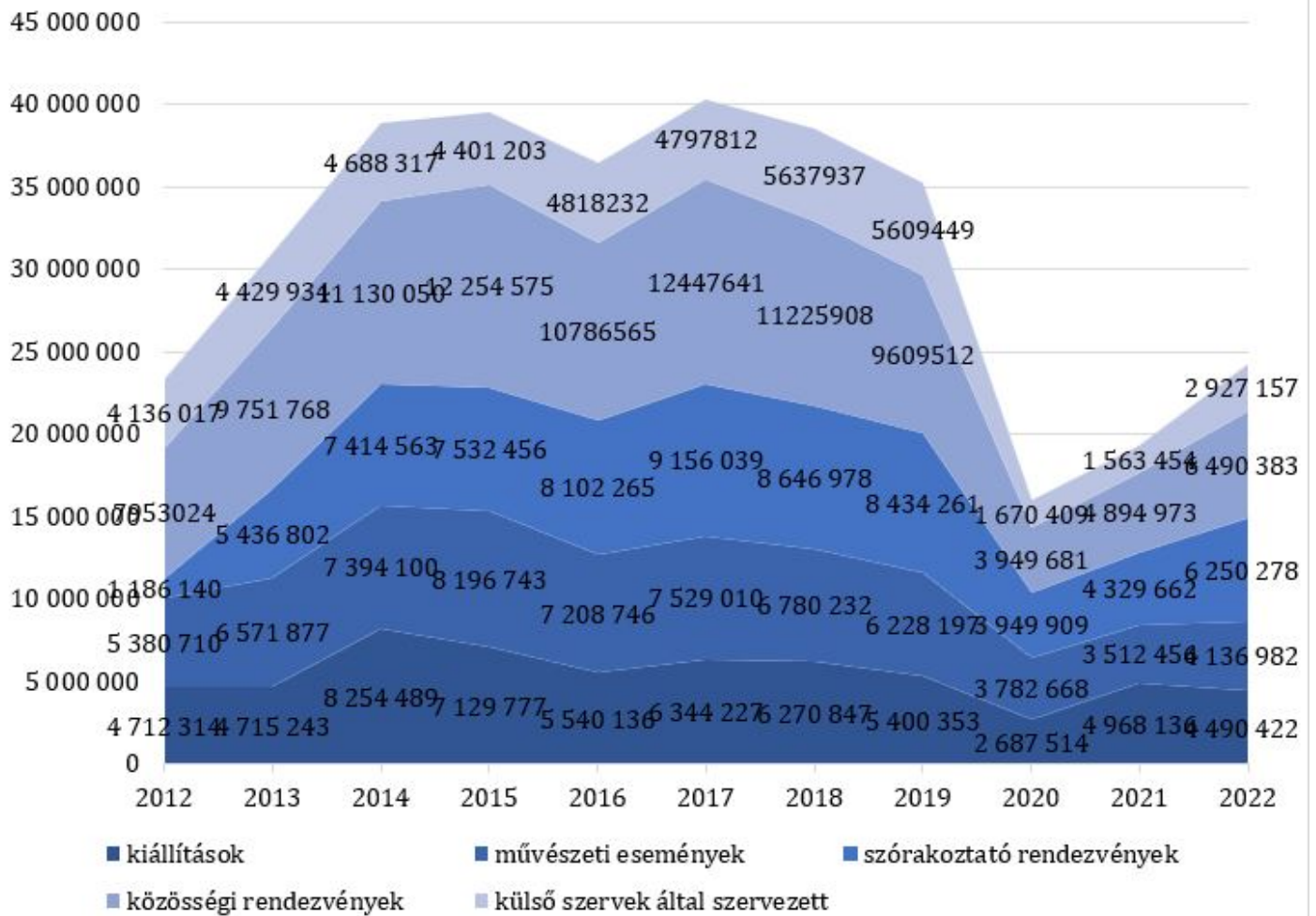
A fentiekkel kapcsolatban fontos végiggondolni azt, különösen a városi, intézményi keretek között dolgozó munkatársaknak, hogy a különböző általános kompetenciákat fejlesztő képzések világába hogyan tudnak bekapcsolódni. Azért ma már ezekre a képzésekre sokkal kisebb adminisztrációs teher hárul, ebből következően több kulturális szereplő, így közművelődési intézmény is be tudna lépni ebbe a körbe.

15. ábra: Ismeretterjesztés - résztvevők számának alakulása 2012-2022 (fő)

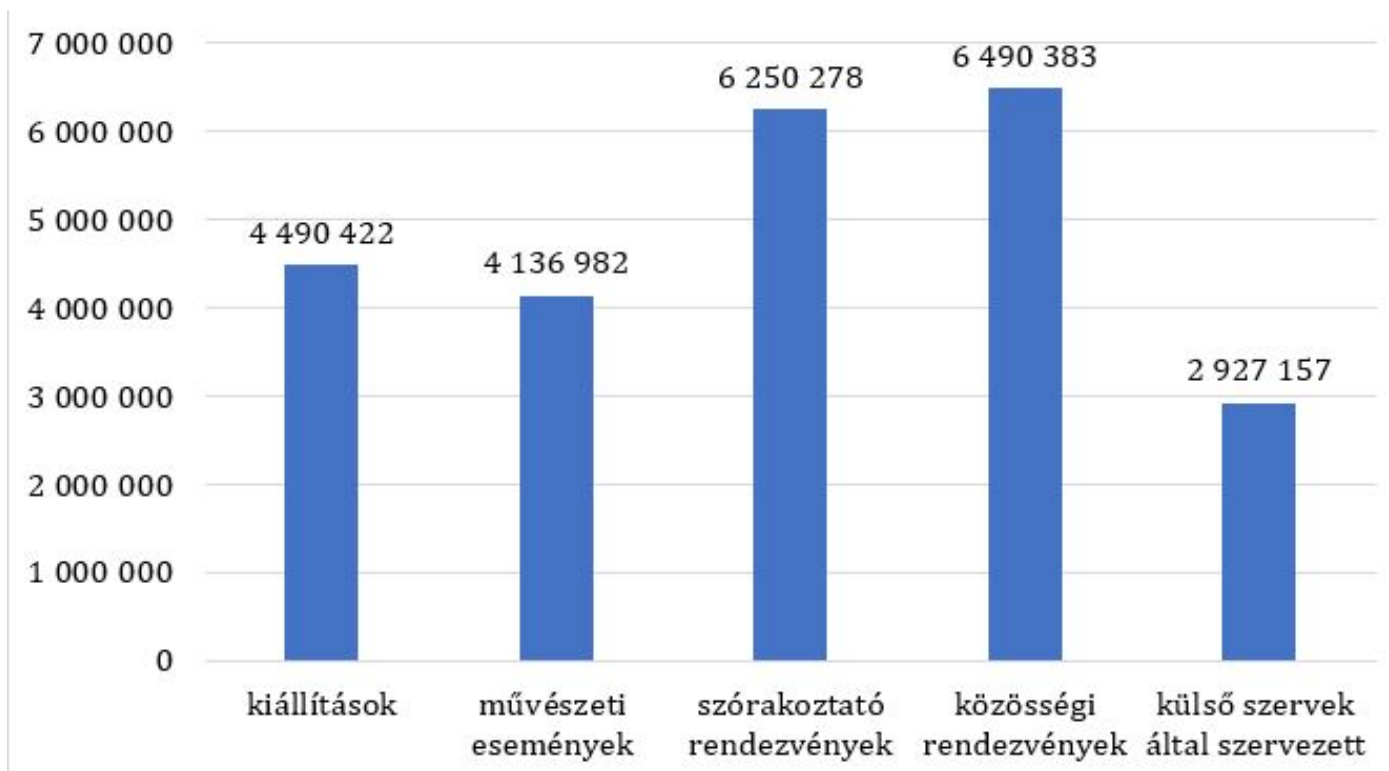
Az ismeretterjesztésnek a másik széles (a képzéseknél talán időnként szélesebb) köre a konferenciákon, tudományos ismeretterjesztő előadásokon, szabadegyetemen való részvételszámaránya. Itt első körben egy furcsaságot láthatunk, merthogy a pandémiás időszakban kiemelkedően magas volt a részvételi arány. Ez nagymértékben köszönhető annak, hogy nagyon sokan nyitottak az online tér felé, és online formában nagyon sok szabadegyetem, konferencia, előadásorozat valósult meg. Ezeket kisebb mértékben sikerült megtartani a pandémiás időszak után, többségében az intézmények visszatértek a jelenléti formákhoz. Itt érdemes lenne azt végig gondolni, hogy a jelenléti formában nyújtott ismeretterjesztő előadásokat, szabadegyetemeket, konferenciákat amennyire csak tudjuk, online formában is közvetítsük és ezáltal rögtön két különböző módon elérhető, akár különböző térben tartózkodó célcsoportot is elérhetünk. (15. ábra)

16. ábra: Kiállítások, műsorok, rendezvények - nézők számának alakulása 2012-2022 (fő)

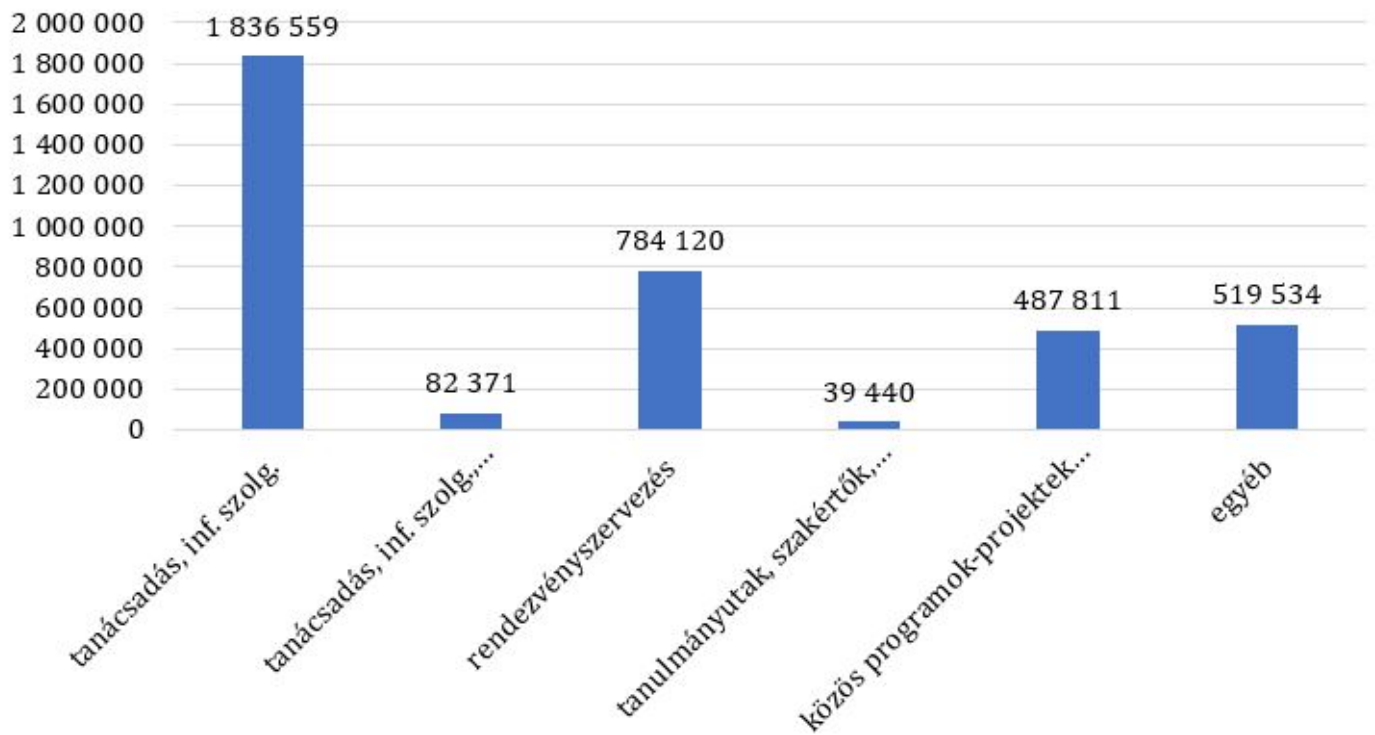
Ahol a legnagyobb fejlődést figyelhetjük meg a pandémiás időszak után, az a kiállítások, műsorok és rendezvények köre. A pandémiát megelőzően azért itt is látható a fenti ábrából, hogy sokkal jelentősebb arányban vettek részt a különböző lakossági körökből, kiállításokon, művészeti eseményeken, szórakoztató, közösségi vagy egyéb rendezvényeken a résztvevők. A pandémiás időszak egy nagyon jelentős zuhanást, körülbelül feleződést jelentett ebben a létszámkörben, és ebből folyamatosan emelkedik ki az elmúlt éveknek a mutatói alapján a közművelődés rendszere. Egyre több, újabb és újabb résztvevői kört tudunk bevonni, de látható az ábrán, hogy nem sikerült a 2019-es adatokhoz még visszatérnünk, ezen a területen is van feladatunk. (16. ábra)

17. ábra: Kiállítások, műsorok, rendezvények – nézők száma 2022 (fő)

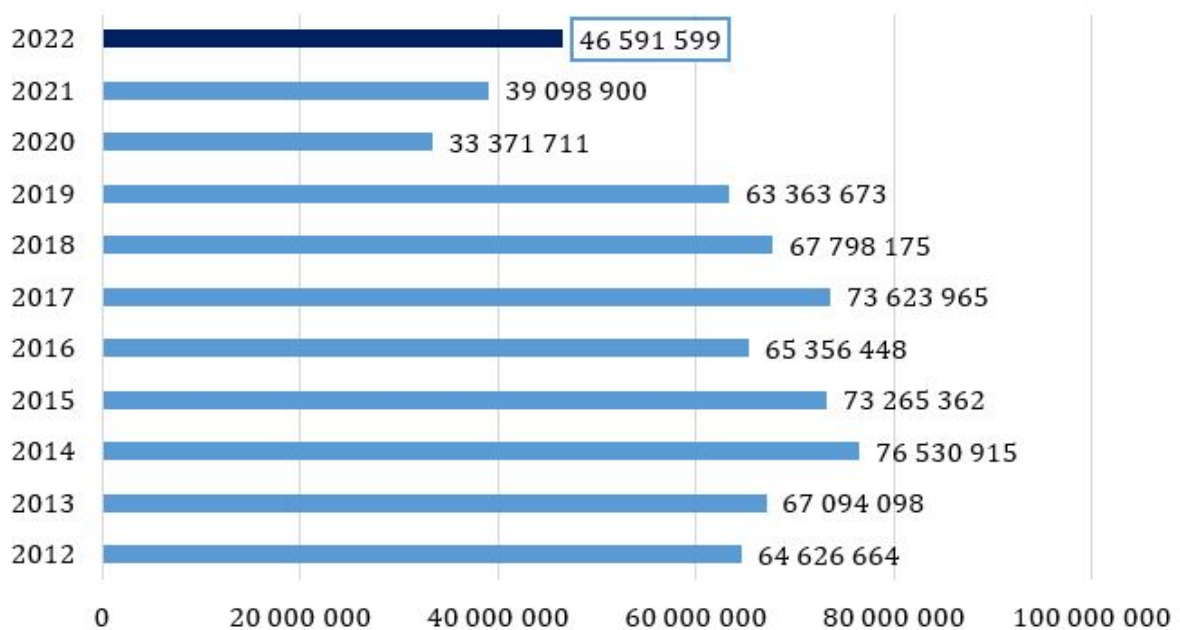
Összesen 25 000 000 fő a részvételi arány a kiállítások, műsorok, rendezvények körében, mivel természetesen vannak olyan munkatársaink, kollégáink, ismerőseink, barátaink, akik ugyanazt a résztvevői kört sokféle rendezvénybe, programba be tudják vonni, ezért ezt láthatjuk, hogy például a közösségi rendezvények résztvevői köre 6 500 000 fő, még a szórakoztató rendezvényeken is 6 000 000 fölötti, és kiállítások, művészeti események is 4 000 000 feletti részvételi aránnyal rendelkeznek, Ezek rendkívül nagy és értékes szám adatok, a közművelődés az ma a teljes kulturális ágazatban, amely a legtöbb célcsoportot el tudja érni, a legkülönbözőbb embereket, a legnagyobb számban, ezért nagyon fontos, hogy minden településen ott legyünk, biztosítsunk a célcsoportjainkhoz illeszkedően minél többféle szolgáltatást. (17. ábra)

18. ábra: Szolgáltatások - igénybevevők száma 2022 (fő)
(összesen: 3 749 835 fő)

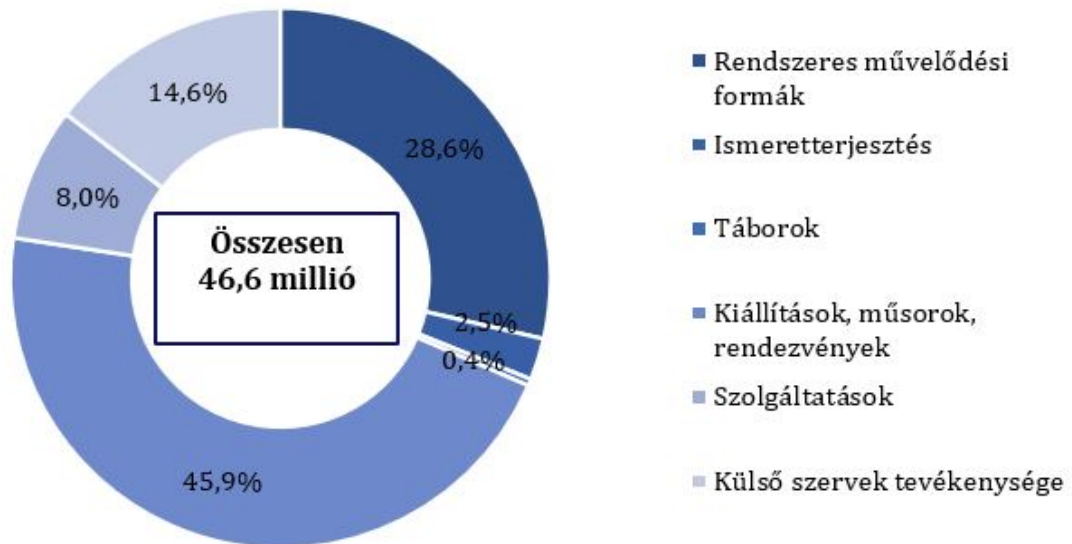

A szolgáltatásokat tudjuk módszertanilag is támogatni, ezért a különböző szolgáltatásaink igénybevevőiről se szabad elfeledkeznünk, merthogy ez az igénybe vételi szám is 3 750 000 körüli. A tanácsadásokon, tanulmányutakon, különböző információs szolgáltatásokon résztvevők számaránya is igen jelentős. A legkisebb számarányt a tanulmányutak, szakértők, delegációk fogadása szolgáltatás mutatja. (18. ábra)

19. ábra: Összlátogatók száma 2012-2022 (fő)

Mindezeket összegezve, a 2021-2022 közötti időszakban a pandémiás időszak előtti számadatokat próbáljuk megközelíteni. Látható azért, hogy sajnos ezt még nem sikerült elérnünk. 2012-ben 64 000 000 látogatója volt az összes közművelődési adatszolgáltatónak, 2022-ben pedig 46 500 000. Ugyancsak érzékelhető a folyamatos emelkedés ebben a számsorban, azonban még mindig van mit tennünk azért, hogy a 2019-es adatokat újra elérjük. (19. ábra)

Összegzés

A 46 600 000 látogató azonban a teljes kulturális ágazatban továbbra is a legkiemelkedőbb látogatói számot vonzó szektorrá teszi a közművelődést, amelyben legnagyobb arányban a kiállítások, műsorok, rendezvények résztvevői köre látható 46%-ban, a rendszeres művelődési formákban 28%-ban vesznek részt, és a különböző másokkal együttműködésben megvalósított programjaink száma is kiemelkedő. (20. ábra)

Itt jegyezzük meg, hogy számos olyan forrás van, ahol további kulturális és ezen belül közművelődési statisztikai adatokhoz és információkhoz juthatunk. A részletes közművelődési statisztikát letölthetjük a <https://kultstat.oszk.hu/> oldalról. A Központi Statisztikai Hivatal is számos kulturális adatot publikál, ezek is elérhetőek a KSH honlapján https://www.ksh.hu/stadat_files/ksp/hu/ksp0011.html).

Nagyon fontos adatokat találhatunk a népszámlálás 2022-es adatai között is: <https://nepszamlalas2022.ksh.hu/>. Szeretnénk a figyelmükbe ajánlani, hogy létrejött egy Helyi Közszolgáltatások Információs Rendszer is, ami eddig egy zárt rendszer volt, szeptember óta azonban bárki megtekintheti és a településére vonatkozó adatokat is kinyerhet belőle. <https://lakossagi.ikir.bm.gov.hu/> Ebben az adatbázisban elsősorban a települések általános infrastrukturális, gazdasági, oktatási és egyéb adatai találhatóak, azonban a Belügyminisztérium és

a Kulturális és Innovációs Minisztérium együttműködésének köszönhetően, a kulturális adatok is átadásra kerültek és hamarosan azok is elérhetőek lesznek ezen a honlapon. Minden érdeklődő számára ajánlani tudjuk, hiszen rendkívül informatív, és akár a saját településükre, szűkebb és tágabb környezetük adataira is rá tudnak keresni ezekben az adatsorokban, hasznosíthatóak kutatásokhoz, felmérésekhez, fejlesztésekhez, új folyamatok, innovációk elindításához, de a mindennapi tájékozódáshoz is.

Felhasznált irodalom:

- Babbie, Earl (2003): A társadalomtudományi kutatás gyakorlata. Balassi Kiadó, Budapest
- Bárdosi, Mónika – Lakatos, Gyuláné (2005): A kulturális statisztika módszertana és fogalmai. KSH, Budapest
- Falus, Iván (2000): A pedagógiai kutatás metodológiai kérdései. In Falus Iván (szerk.): Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe. Műszaki Könyvkiadó, Budapest. 22-25. p.
- Központi Statisztikai Hivatal (2020): A szakstatisztika története. http://www.ksh.hu/apps/meta.objektum?p_lang=HU&p_menu_id=110&p_ot_id=100&p_obj_id=AIAE. Letöltés időpontja: 2020. 03. 30. 16.35.
- Központi Statisztikai Hivatal (2022): A statisztikai tevékenység fogalma. <https://www.ksh.hu/hssz>. Letöltés időpontja: 2022-04-27
- 2016. évi CLV. törvény 3§ (1) és (3) bek.
- 1997. évi CXL. törvény a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről. 85§ e) és 88 § g) bek.
- 2005. évi LXXXVIII. törvény a közérdekű önkéntes tevékenységről.
- 184/2017. (VII. 5.) Korm. rendelet a hivatalos statisztikáról szóló 2016. évi CLV. törvény végrehajtásáról 17§, 25§ (2) bek.
- 388/2017. (XII. 13.) Korm. rendelet az Országos Statisztikai Adatfelvételi Program kötelező adatszolgáltatásairól VI. Melléklet.
- Európai Közösségek Statisztikai Hivatala részére történő továbbításáról szóló 1101/2008/EK, Euratom európai parlamenti és tanácsi rendelet.
- A közösségi statisztikákról szóló 322/97/EK tanácsi rendelet.
- Az Európai Közösségek statisztikai programbizottságának létrehozásáról szóló 89/382/EGK, Euratom tanácsi határozat hatályon kívül helyezéséről szóló 2009. március 11-i 223/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet.

[1] 2016. évi CLV. törvény 3§ (1) és (3) bek. _

[2] 184/2017. (VII. 5.) Korm. rendelet a hivatalos statisztikáról szóló 2016. évi CLV. törvény végrehajtásáról 17§, 25§ (2) bek.

[3] Jelenleg a Kulturális és Innovációs Minisztérium.

[4] 388/2017. (XII. 13.) Korm. rendelet az Országos Statisztikai Adatfelvételi Program kötelező adatszolgáltatásairól VI. melléklet.

[5] A közművelődési tevékenység adatai: Alkotó művelődési közösségek; Klubok, körök, szakkörök; Tanfolyamok; Képzések; Ismeretterjesztés; Táborok; Kiállítások, műsorok, rendezvények;

Nemzetiségi közművelődési tevékenység; Szolgáltatások; Szakmafejlesztési aktivitás; Külső szervek tevékenysége; Külföldiek részvétele a hazai programokban; Külföldön rendezett programok; Kiadott közművelődési ismerethordozók; Székhelyen kívül végzett tevékenység; Székhely, telephely településen, de nem a tevékenységellátó infrastruktúrájában megvalósuló programok; Hátrányos helyzetű településeken végzett szociokulturális tevékenység.

[\[6\]](#) 1997. évi CXL. törvény a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről. 85§ e) és 88 § g) bek.

[\[7\]](#) Európai Közösségek Statisztikai Hivatala részére történő továbbításáról szóló 1101/2008/EK, Euratom európai parlamenti és tanácsi rendelet, a közösségi statisztikákról szóló 322/97/EK tanácsi rendelet és az Európai Közösségek statisztikai programbizottságának létrehozásáról szóló 89/382/EGK, Euratom tanácsi határozat hatályon kívül helyezéséről szóló 2009. március 11-i 223/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet.

[\[8\]](#) 2005. évi LXXXVIII. törvény a közérdekű önkéntes tevékenységről.